

Φώτης Κόντογλου. Η Παναγία και ο Λαός.

Ρωμηοσύνη και Ορθοδοξία είναι ένα πράγμα.

Για να μην πάρω τους πολύ παληούς, παίρνω δυο τρεις από εκείνους πού αγωνισθήκανε για την ελευθερία της Ελλάδας, πού όποτε μιλάνε για τη λευτεριά, μιλάνε και για τη θρησκεία.

Ο Ρήγας Φεραίος λέγει: «Να κάνουμε τον όρκο / απάνω στο Σταυρό". Ένας άλλος ποιητής γράφει: «Για της πατρίδας την ελευθερία / για του Χριστού την πίστη την αγία / γι' αυτά τα δύο πολεμώ, / μ' αυτά να ζήσω επιθυμώ/ κι αν δεν τα αποχτήσω / τι μ' ωφελεί να ζήσω;».

Του Σολωμού η ψυχή είναι θρεμμένη με τη θρησκεία, γι' αυτό μοσκοβολούνε τα ποιήματα του από δαύτη. Κι αυτή τη μοσκοβολιά τη νιώθει κανένας στην Ημέρα της Λαμπρής, στη Δέηση της Μαρίας, στη Φαρμακωμένη, Εις Μοναχήν, στον Ύμνο της Ελευθερίας, στο Διάλογο και σε πολλά άλλα.

Οι αγράμματοι ποιητές των βουνών, μέσα στα τραγούδια πού κάνανε, και που δε θα τα φτάξει ποτέ κανένας γραμματιζούμενος, μιλάνε κάθε τόσο για τη θρησκεία μας, για το Χριστό, για την Παναγιά, για τους δώδεκα

Αποστόλους, για τους αγίους. Πολλές παροιμίες και ρητά και λόγια που λέγει ο λαός μας, είναι παρμένα από τα γράμματα της Εκκλησίας.

Η Ρωμηοσύνη είναι ζυμωμένη με την Ορθοδοξία, γι' αυτό Χριστιανός κ' Έλληνας ήτανε το ίδιο. Από τότε που γινήκανε χριστιανοί οι Έλληνες, πήρανε στα χέρια τους τη σημαία του Χριστού και την κάνανε σημαία δική τους: Πίστις και Πατρίς! Ποτάμια ελληνικό αίμα χυθήκανε για την πίστη του Χριστού, από τα χρόνια του Νέρωνα και του Διοκλητιανού, έως τα 1838, πού μαρτύρησε ο άγιος Γεώργιος ο εξ Ιωαννίνων. Ποια άλλη φυλή υπόφερε τόσα μαρτύρια για το Χριστό;

Αυτό το ακατάλυτο έθνος πού έπρεπε να πληθύνει και να καπλαντίσει τον κόσμο, απόμεινε ολιγάνθρωπο γιατί αποδεκατίσθηκε επί χίλια οχτακόσια χρόνια από φυλές χριστιανομάχες.

Αγιασμένη Ελλάδα! Είσαι αγιασμένη, γιατί είσαι βασανισμένη. Κι η κάθε γιορτή σου μνημονεύει κ' ένα μαρτύριο σου. Τα πάθη του Χριστού τα 'κανες δικά σου πάθη, τα μαρτύρια των Αγίων είναι δικά σου μαρτύρια. Ο δικός σου ο κλήρος στάθηκε η πίκρα. Θλίβεσαι με τον Χριστό, θλίβεσαι με την Παναγιά, μαρτυράς μαζί με τους μάρτυρες της πίστης κι ολοένα κλαις σαν θρηνητικό τρυγόνι στα αγιασμένα μνημούρια πού 'ναι φυτρωμένα απάνω τους αγριοχόρταρα και φλυσκούνια.

Πλην η θλίψη σου εσένα είναι κάποια θλίψη χαροποιά, γεμάτη ελπίδα κι αθανασία. «Και γαρ εν όψει ανθρώπων εάν κολασθώσιν, η ελπίς αυτών αθανασίας πλήρης» κατά τον Σολομώντα. Αυτό είναι το «χαροποιόν πένθος», η «χαρμολύπη» πού λέγει ο άγιος Ιωάννης της Κλίμακος. Είναι η αληθινή χαρά πού ξαγοράζεται μονάχα με τον πόνο.

Σήμερα γιορτάζουμε την ένδοξη Κοίμηση της Παναγίας. Σ' αμέτρητες εκκλησίες και μοναστήρια χτυπούνε οι καμπάνες και ψέλνουνε οι ψαλτάδες. Τα πιο πολλά είναι στης Παναγίας τ' όνομα, και πανηγυρίζουνε σήμερα την Κοίμηση της Θεοτόκου. Μα αυτή δεν είναι γιορτή θανάτου, είναι γιορτή χαράς και θρίαμβος, γιατί αυτή που κοιμήθηκε είναι η Μητέρα της Ζωής, όπως λέγει εκείνο το θεσπέσιο δοξαστικό πού λένε σήμερα στη Λειτουργία:

«Τη αθανάτω σου κοιμήσει Θεοτόκε μήτηρ της ζωής, νεφέλαι τους αποστόλους αιθέριους διήρπαζον και κοσμικώς διεσπαρμένους, ομοχώρους παρέστησαν τω αχράντω σου σώματι, ο και κηδεύσαντες σεπτώς, την φωνήν του Γαβριήλ μελωδούντες ανεβόων. Χαίρε, κεχαριτωμένη παρθένε, μήτερ ανύμφευτε, ο Κύριος μετά σου. Μεθ' ων, ως Υιός σου και θεόν ημών ικέτευε σωθήναι τας ψυχάς ημών».

Σήμερα όλη η Ελλάδα μοσχοβολά από το ευωδέστατο σκηνωμα της Παναγίας, που είναι η μητέρα των ορφανεμένων, η ελπίδα των απελπισμένων, η χαρά των θλιμμένων, το ραβδί των τυφλών, η άγκυρα των θαλασσοδαρμένων.

Κι απ' άκρη σε άκρη της Ελλάδας, στις πολιτείες, στα χωριά, στα μοναστήρια και στις σκήτες, απάνω στα δασωμένα βουνά, στα λαγκάδια, στις σπηλιές, στα γαλανά τα κύματα που δροσοαφρίζουνε από τον πελαγίσιον αγέρα, στα νησιά και στα ρημόνησα, στους κάβους, παντού αντιλαλεί η υμνολογία που ψέλνουνε οι ψαλτάδες για την ταπεινή βασίλισσα που κοιμήθηκε. Το μελτέμι που φυσά τώρα το Δεκαπενταύγουστο και δροσίζει τον κόσμο τα δεντρικά που 'ναι φορτωμένα με λογής λογής πωρικά, τα άγρια τα ρουμάνια, με τις αντρειωμένες βαλανιδιές και με τα έλατα και με τα κέδρα, τα άσπρα σύννεφα που αρμενίζουνε στον γαλανό ουρανό, όλα είναι χαροποιά και μακάρια, όλα είναι ιλαρά από την γλυκύτητα της Παναγίας.

Στα πέλαγα ταξιδεύουνε λογής-λογής καράβια και καΐκια πώχουνε γραμμένο απάνω στο μάγουλο τους το γλυκύτατο τ' όνομα της. Ω! Αληθινά δική μας είναι η Παναγία, δικό μας είναι το Ρόδον το Αμάραντον!

Ποιος θα μπορούσε να την υμνήσει όπως την υμνολογήσανε οι υμνωδοί της Εκκλησίας μας; Αρχαγγελικές σάλπιγγες θαρρείς πώς ακούγονται παντού, με ύψος και με σεμνότητα, μ' ένα κάλλος πνευματικό που βρίσκεται μονάχα στην Ορθοδοξία. Στον Εσπερινό της παραμονής ψέλνουνε τούτα τα τροπάρια που γεμίζουνε την ψυχή μας με κάποιον αγιασμένον ενθουσιασμό:

«Ω του παραδόξου θαύματος! Η πηγή της ζωής εν μνημείω τίθεται, και κλίμαξ προς ουρανό ο τάφος γίνεται. Ευφραίνου, Γεσθημανή, της Θεοτόκου το άγιον τέμενος. Βοήσωμεν οι πιστοί, τον Γαβριήλ κεκτημένοι ταξίαρχον

Κεχαριτωμένη χαίρε, μετά σου ο Κύριος, ο παρέχων τω κοσμῷ δια σου το μέγα ἔλεος».

Από τι καρδιές, από τι χρυσά σπλάχνα εβγήκε τούτος ο πλούτος! Εδώ δεν είναι συνταίριασμα τεχνικό από λόγια κι από ήχους. Εδώ είναι αληθινά «η φωνή του Γαβριήλ μελωδούντος» από τας ουράνιους αψίδας, ὕμνος αθανασίας. Αμή εκείνη η θ' ωδή που λέγει:

«Νενίκηνται της φύσεως οι ὅροι εν σοι, Παρθένε ἀχραντε, παρθενεύει γαρ τόκος, και ζωήν προμνηστεύεται θάνατος. Η μετά τόκον παρθένος και μετά θάνατον ζώσα, ζώσα, σώζοις αεί, Θεοτόκε, την κληρονομιών σου». Η εκείνο το απολυτίκιο που είναι σοβαρό και γλυκό σαν το εικόνισμα της:

«Ἐν τη γεννήσει την παρθενίαν, εφύλαξας, εν τη κοιμήσει, τον κόσμων ου κατέλιπες, Θεοτόκε. Μετέστης προς την ζωήν, μήτηρ υπάρχουσα της ζωής, και ταις πρεσβείαις ταις σαις λυτρουμένη εκ θανάτου τας ψυχάς ημών».

Η ο α' ειρμός στις Καταβασίες που λέγει: «Πεποικιλμένη τη θεία δόξη η ιερά και ευκλεής, Παρθένε, μνήμη σου, πάντας συνηγάγετο προς ευφροσύνην τους πιστούς, εξαρχούσης Μαριάμ, μετά χορών και τύμπανων τω σω άδοντες μονογενεί, ενδόξως ὅτι δεδόξασται».

Από τούτη την άγια μέθη, που μεταδίνει η «Πεποικιλμένη», μέθυσε κι ο αγιασμένος γλάρος της Σκιάθου, κ' έγραψε τους καημούς του Δεκαπενταύγουστου σκιρτώντας από την αγγελική υμνωδία που άκουγε μυστικά, καθισμένος μπροστά στ' αφρισμένο πέλαγο, «ο φιλήρημος γέρων».

Από το ίδιο νέκταρ της Παναγίας μέθυσε κι ο Σολωμός και ψέλνοντας και κείνος με ενθουσιασμό την Πεποικιλμένη, έγραψε στον Ὑμνο της Ελευθερίας τούτα τα λόγια:

Ακολουθεί την αρμονία η αδελφή του Ααρών, η προφήτισσα Μαρία μ' ένα τύμπανον τερπνόν. Και πηδούν όλες οι κόρες με τσ' αγκάλες ανοικτές τραγουδώντας ανθοφόρες με τα τύμπανα κ' εκείνες.

Η Μαριάμ, η συνονόματη της Παναγίας, ήτανε η αδελφή του Ααρών, που άρχισε να ψέλνει για να φχαριστήσει το θεό, που καταπόντισε τον Φαραώ στην Ερυθρή θάλασσα. Και τη συντροφεύανε οι άλλες οι κόρες, χορεύοντας και παίζοντας τα τύμπανα.

«Λαβούσα δε Μαριάμ η προφήτις, η αδελφή του Ααρών, το τύμπανον εν τη χειρί αυτής, και εξήλθοσαν πάσαι αι γυναίκες οπίσω αυτής μετά τύμπανων και χορών (Εξοδ. ιε', 20).

Αυτή είναι η αγιασμένη Ελλάδα, κι από το γάλα της βυζάξανε και θραφήκανε οι ποιητές της, το γάλα της Παναγίας.

Εμείς αυτό το γάλα το συχαθήκαμε, αλίμονο!

(Από το βιβλίο «Παναγία και Υπεραγία» ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΡΜΟΣ).

Πηγή : <http://www.panagiapalatiani.gr/>